

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет психології
кафедра загальної та клінічної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ В РОБОТІ З ПСИХОСОМАТИКОЮ»

за освітньо-професійною програмою
«Клінічна та реабілітаційна психологія»
магістерський рівень

галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**
спеціальність **053 «Психологія»**

Івано-Франківськ
2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Пісочна терапія у роботі з психосоматикою**» для студентів галузі знань **05 «соціальні та поведінкові науки»**, спеціальності **053 «Психологія»** за освітньо-професійною програмою «**Психологія**» за магістерським освітнім рівнем – 2020. – 18 с.

Розробник: Матейко Наталія Михайлівна, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної

психології. Протокол від “28” серпня 2020 р. № 2

Завідувач кафедри загальної та
клінічної психології

(Москалець В.П.)

Схвалено методичною комісією факультету психології

Протокол від “10” вересня 2020 р. № 2

Голова

(Пілецька Л. С.)

©Матейко Н.М., 2020 рік

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «соціальні та поведінкові науки»	Вільного вибору	
	Напрямок підготовки 053 «Психологія»		
Модулів – 2	Спеціальність «психологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	12 год.	
		6 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		4 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		год.	
Самостійна робота			
60 год.			
80 год.			
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: ЗАЛК			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% / 67%

для заочної форми навчання – 11% / 89%

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- формування теоретичних уявлень про концептуальні основи та історію виникнення піскової терапії;
- розширення практичних навичок проведення піскової терапії з особами з психосоматичними розладами в юнґіанській пісочниці;
- ознайомлення з особливостями використання різних видів піскової терапії;
- розширення уявлень про використання сучасних напрямків психотерапії при здійсненні психологічної реабілітації психосоматичним клієнтам

Завдання вивчення дисципліни:

- вивчення коцептуальних основ піскової терапії, символічного значення тривимірності терапевтичного процесу юнгіанської пісочниці, структурою психіки за Г. Юнгом;
- оволодіння навичками роботи та технікою піскової терапії з різними віковими категоріями;
- ознайомлення студентів зі особливостями психологічної профілактики та психоедукації населення з питання збереження психічного здоров'я.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Місце навчальної дисципліни «Піскова терапія в роботі з психосоматикою» визначається фундаментальною роллю для майбутніх психологів знань, вмінь та навичок з проведення піскової терапії осіб з психосоматичними порушеннями, дітей, дорослих, сімейних пар; важливістю здійснення заходів з питань збереження та профілактики психічного здоров'я населення. Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Сучасна клінічна психологія», «Основи психосоматики та соматопсихології», «Дитяча та сімейна арт-терапія в реабілітаційному процесі» ін.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 4. Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, профілактично-просвітницьку) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК 7. Приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК 9. Дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. СК 11. Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, лікування, та реабілітації.
Програмні результати навчання	
ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій	

Усні та письмові відповіді – 5 б. Самостійна робота – 7 б.	Усні та письмові відповіді – 15 б. Самостійна робота – 13 б. Контрольна робота – 10 б.	100
---	--	-----

T1, T2 і т.д. – теми дисципліни

Самостійна робота студентів ділиться на базову і додаткову.

Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань й інших видів робіт. Базова самостійна робота студентів включає: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; пошук (підбір), огляд літератури і електронних джерел інформації; вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; підготовка до лабораторних робіт, практичних (семінарських) занять; підготовка до написання контрольних робіт, інших форм поточного контролю; систематизація вивченого матеріалу перед семестровим екзаменом.

Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок з проблематики навчальної дисципліни. Вона включає такі види робіт: аналіз наукових публікацій з визначеної викладачем теми; оформлення малюнку-схеми; проведення клініко-психологічного дослідження у позааудиторний час; написання есе за заданою проблематикою; розробка конспекту заходу просвітницького спрямування; бібліографічний огляд літератури за заданою проблематикою; розробка мультимедійної презентації; виконання практичних задач, ситуативних завдань; опрацювання художніх фільмів; підготовка порівняльної таблиці; підготовка термінологічного словника та ін.

Самостійна робота студентів максимально оцінюється залежно від виду роботи. Конспектування матеріалів студенти отримують 1 бал; за есе – 2 бали; виступ у формі мультимедійної презентації – 5 бали.

Для оперативного опитування студентів на семінарських заняттях використовують *тестовий контроль знань* з тем, які виносяться на самостійне опрацювання. Для цього передбачені завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих, завдання на встановлення правильної відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності. Сукупна кількість балів за тест – 5 балів.

Контрольна робота студентів максимально оцінюється у 5 балів.

Питання до контрольної роботи:

1. Коцептуальні джерела виникнення методу піскової терапії.
2. Мета і завдання піскової терапії. Покази та проти покази піскової терапії.
3. Роль психолога в пісковій терапії.
4. Організація кабінету з піскової терапії. Вимоги до підносів, столів, мініатюрних фігур.
5. Категорії об'єктів, їх символічне значення. Робочий простір. Ведення документації.
6. Загальні умови роботи з «психологічною пісочницею».
7. Види ігор з різною аудиторією.
8. Розвиваючі ігри в піску. Дидактичні ігри-вправи.
9. Специфіка роботи в сухій та мокрій пісочниці.
10. Структура психіки за Г. Юнгом.
11. Основний метод юнгіанської пісочниці. Ампліфікація.
12. Символічний розподіл простору в пісочниці. Інтерпретація піскової композиції.
13. Прив'язаність, розлади прив'язаності.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (пояснення)
90 – 100	A	відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
80 – 89	B	дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
70 – 79	C	добре (загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
60 – 69	D	задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
50 – 59	E	достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
26 – 49	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
0-25	F	неприйнятно (з обов'язковим повторним курсом)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Змістовий модуль 1. Вступ до Sandplay терапії.

Тема 1. Теоретичні та історичні основи Sandplay терапії. Концептуальні джерела виникнення методу піскової терапії. Види піскової терапії. Мета і завдання піскової терапії. Покази та проти покази піскової терапії. Роль психолога в пісковій терапії. Основні поняття піскової психотерапії. Піскова психотерапія – точка перетину психоаналізу та феноменології. Мистецтво дивитись і бачити. Переживання абстрактного. Організація кабінету з піскової терапії. Вимоги до підносів, столів, мініатюрних фігур. Категорії об'єктів, їх символічне значення. Робочий простір. Ведення документації.

Тема 2. Загальні умови роботи з «психологічною пісочницею». Психологічна пісочниця. Магія переносу. Перша зустріч з клієнтом. Тривалість та частота терапевтичних консультацій з використанням психологічної пісочниці. Модифікації піскової терапії. Види ігор з різною аудиторією. Педагогічна пісочниця. Розвиваючі ігри в піску. Дидактичні ігри-вправи. Специфіка роботи в сухій та мокрій пісочниці.

Змістовий модуль 2. Юнгівська піскова терапія.

Тема 1. Основні способи гри з піском. Структура психіки за Г. Юнгом. Поверхня піска. Створення гірок, ліплення та малювання на піску. Проникнення вглиб піска. Тунелі, ями, закопування та розкопування піска. Використання води. Капання мокрим піском і виливання води. Тактильна комунікація з піском та її відсутність. Піскова терапія при невротичних розладах.

Тема 2. Піскова терапія – аналіз прихованих бажань. Аналіз ліній як стадії ритму в психотерапії. Аналіз прихованих дій. Симптом. Мігруючий симптом. Межі контакту. Робота з власними внутрішніми реальностями. Піскова терапія при роботі з пост-травматичним стресовим розладом.

Тема 3. Практикум роботи з сім'єю. Символічний розподіл простору в пісочниці. Інтерпретація піскової композиції. Робота з образом сімейного благополуччя. Спонтанна гра у великій пісочниці з усіма членами сім'ї. Культура взаємин в сім'ї. Терапевтичний ефект пісочниці.

Тема 4. Піскова терапія та робота з неврозом долі. Прив'язаність, розлади прив'язаності. Побудова піскової композиції та її інтерпретація. Використання піскової терапії у профілактиці головних болях, іпохондрії, ГРВІ тощо.

Тема 5. Піскова терапія в роботі з групою. Створення групової пісочниці. Представлення композиції та відреагування групи. Види групових робіт в пісковій терапії.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		Л	П	Лаб	Інд	с.р.		Л	П	ла б	інд	С.р .
2	90	12	18			60	90	6	4			80
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вступ до Sundplay терапії												
Тема 1. Теоретичні та історичні основи Sundplay therapy.		2	2			7		2				9
Тема 2. Основні поняття піскової психотерапії			2			6						9
Тема 3. Загальні умови роботи з «психологічною пісочницею».		2	2			6						8
Тема 4. Модифікації пісочної терапії.			2			6						9
Разом за змістовий модуль 1		4	8			25		2				35
Змістовий модуль 2. Юнгіанська піскова терапія												
Тема 1. Основні способи гри з піском. Структура психіки за Г. Юнгом.		2	2			6		2	2			9
Тема 2. Піскова терапія як аналіз прихованих бажань.		2	2			6						9
Тема 3. Практикум роботи з сім'єю.		2	2			6						9
Тема 4. Піскова терапія та робота з неврозом долі.		2	2			6		2				9
Тема 5. Піскова терапія в роботі з групою.			2			6			2			9
Разом за змістовим модулем 2		8	10			35		4	4			45
Всього		12	18			60		6	4			80

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Символізм пісочниці та її елементів.	2
2	Організація кабінету піскового терапевта	2
3	Загальні умови роботи з «психологічною пісочницею»	2
4	Специфіка роботи в сухій та мокрій пісочниці.	2
5	Структура психіки за Г. Юнгом. Символізм. Архетипи.	2
6	Робота з власними внутрішніми реальностями.	2
7	Терапевтичний ефект пісочниці.	2
8	Піскова терапія та робота з неврозом долі.	2
9	Піскова терапія з групою.	2
	Разом	18

Самостійна навчальна робота студентів

	Кількість балів	Зміст самостійної роботи	Обсяг (год.) денна форма/ заочна форма	Форма контролю	Тиждень, на якому здійснюється контроль
3/1	1	Тема 1. Історичні основи Sandplay therapy Опрацювати та законспектувати розділ «Пісочна арт-терапія» Штейнхардт Л. Юнгианская песочная психотерапия. СПб.: Питер, 2001 http://www.al24.ru/wp-content/uploads/2013/02/%D1%8E%D0%BD%D0%B3_1.pdf	6/9	Конспект	2
3/2	1	Тема 2. Основні поняття піскової психотерапії. Скласти на основі літературних джерел словник юнгианських термінів. Сакович Н. А. Технология игры в песок. Игры на мосту. СПб.: Речь, 2006. 176 с. Опрацювати статтю про стосунок психоаналітиків та юнгианських аналітиків та їх клієнтів https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1107067786344332&id=100011233634112	6/8	Словник	3
3/3	1	Тема 3. Загальні умови роботи з «психологічною пісочницею»	6/8	конспект	4

		Опрацювати розділ праці К.Г. Юнга Человек и его символы. Розділ «Древние мифы и современный человек»			
3/4	1	Тема 4. Модифікації пісочної терапії Розробити мультимедійну презентацію на тему: «Пісова терапія в роботі з дітьми»	6/9	презентація	5
3/ 5	1	Тема 5. Основні способи гри з піском. Опрацювати розділ III «Арт-терапевтичний процес та юнганська пісочна терапія». <i>Штейнхард Л.</i> Юнгианская песочная психотерапия. СПб.: Питер, 2001. С.68-146	6/9	Конспект	4
3/ 6	1	Тема 6. Пісочна терапія – аналіз прихованих бажань. 1. Переглянути документальний фільм «Джон» та написати есе https://cutt.ly/IfKp8Pd 2. Опрацювати книгу. Фріц Ріман «Невротичні форми страху»	6/9	есе Конспект	9
3/ 7	1	Тема 7. Практикум роботи з сім'єю. Скласти тези до статті Зелинский С. М., Трошихина Е. Г. Песочная терапия в работе с клиентами с пограничными проявлениями // «Юнгианский анализ», №1, 2013. С.71–84.	6/8	Тези	7
3/ 8	1	Тема 8. Пісочна терапія та робота з неврозом долі. Ампліфікація як основний метод юнганської пісочниці. Трошихина Е.Г. Сосуд и зеркало. Развитие эмоционального ресурса личности в психотерапии //maxima.library.org/knigi/knigi/285319?format=read	6/8	конспект	8
3/ 9	1	Тема 9 Пісочна терапія з групою. Підготувати майстер клас з пісочної терапії	6/8	Майстер клас	9
Разом	10		56/76		

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Усне та письмове опитування, навчальні тести, есе, конспекти першоджерел, мультимедійна презентація, залік.

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальна дисципліна «Пісочна терапія в роботі психосоматикою» передбачає використання спеціального обладнання: пісочниця з піском, мініатюри, природні матеріали, іграшки тощо.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Матейко Н.М. Психологічна реабілітація емоційних порушень дітей та підлітків засобами піскової терапії // Scientific Journal Virtus. International Innovative Journal Impact Factor (IJIF) - #13, April, 2017 – Р. 63-67
2. 31. Матейко Н.М. Поширеність депресії невротичного генезу серед студентської молоді// VI Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання – Вип.37(3), Том 1 (21) – Київ, Гнозис, 2017 – С.194-202

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аллан Дж. Ландшафт детской души. СПб.; Мн.: Диалог-Ло-таць, 1997.
2. Вебер М., Ремен Н. Работа с песочницей. Психосинтез и другие интегративные техники психотерапии / Под ред. А. А. Бад-хена, В. Е. Кагана. М.: Смысл, 1997.
3. Грабенко Т. М., Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Коррекционные, развивающие и адаптирующие игры. СПб.: Детство-Пресс, 2002.
4. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д., Грабенко Т. М. Практикум по песочной терапии. СПб.: Речь, 2002.
5. Трисиддер Д. Словарь символов / Пер. с англ. М.: ФАИР-ПРЕСС, 1999.
6. Штейнхард Л. Юнгианская песочная психотерапия. СПб.: Питер, 2001.
7. Юнг К. Г. Аналитическая психология: ее теория и практика. Тавистокские лекции. СПб.: БСК, 1998.
8. Юнг К. Г. Человек и его символы / Общ. ред. С. Н. Сиренко. М.: Серебряные нити, 1998.
9. Labovitz Boih B., Goodwin E. A Sandplay therapy. Lnd.: W. W. Norton and Company, 2000.
10. Hegeman G. The Sandplay Collection // Sandplay Journal, 2001.
11. K a l f f D. Sandplay. A Psychoteraputic Approach to the Psyche. Santa Monica: Sigo Press, 1980.
12. Боулби Д. Создание и разрушение эмоциональных связей / Пер. с англ. М.: Академический проект, 2006.
13. Зелинский С. М., Трошихина Е. Г. Песочная терапия в работе с клиентами с пограничными проявлениями // «Юнгианский анализ», №1, 2013. С.71–8
14. Ammann, Ryth. Healing and Transformation in Sandplay: Creative Processes Become Visible. USA: Open Court Publication Company, 1991
15. Грабенко Т. М., Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Чудеса на песке. Песочная игротерапия. СПб.: Институт специальной педагогики и психологии, 1998. 50 с.
15. Сакович Н. А. Технология игры в песок. Игры на мосту. СПб.: Речь, 2006. 176 с.
16. Susan Carol Albert, Sao Paulo, Brazil. Песочная терапия пар в рамках аналитической психологии// Journal of Analytical Psychology, Volume 60 № 1, February, 2015

Допоміжна:

1. *Абрахам К.* Паук как символ в сновидениях / Пер. с англ. http://www.psychol-ok.ru/lib/abraham/pauk_kak_v_snov/pksvs_01.html (дата обращения 22.08.2013).
2. *Батня В.* Миры на песке. Песочная терапия. Рига: Izdevnieciba RaKa, 2010
3. *Бенуас Л.* Знаки, символы и мифы / Пер. с франц. М.: АСТ-Астрель, 2004.
4. *Биркхойзер-Оэри С.* Мать: Архетипический образ в волшебных сказках / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2006.
5. *Боулби Д.* Создание и разрушение эмоциональных связей / Пер. с англ. М.: Академический проект, 2006.
6. *Винникотт Д.* Игра и реальность / Пер. с англ. М.: Институт общегуманитарных исследований, 2002.
7. *Вудман М.* Страсть к совершенству: Юнгианское понимание зависимости / Пер. с англ. М.: Независимая фирма «Класс», 2006.
8. *Калшед Д.* Внутренний мир травмы: Архетипические защиты личностного духа / Пер. с англ. – М.: Академический проект, 2001.
9. *Кан М.* Между психотерапевтом и клиентом: новые взаимоотношения / Пер. с англ. СПб.: Б. С. К., 1997
10. *Кембриджское руководство по аналитической психологии* / Пер. с англ. М.: Добросвет, 2000.
11. *Кирло Х.* Словарь символов / Пер. с англ. М.: ЗАО Центрполиграф, 2007.
12. *Кларк М.* Отношения Эго и Самости в клинической практике: Путь к индивидуации / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2013.
13. *Лафренье П.* Эмоциональное развитие детей и подростков / Пер. с англ. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК; М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2004.
14. *Матье М. Э.* Древнеегипетские мифы. – М.; Л.: Изд-во Академии наук СССР, 1956.
15. *Нойманн Э.* Великая Мать / Пер. с англ. – М.: Добросвет, Изд-во «КДУ», 2012.
16. *Раевский С. О., Хегай Л. А.* Методы аналитической психологии К. Г. Юнга / Основные направления современной психологии. – М.: Когито-Центр, 2000. С. 99–153.
17. *Сандлер Д., Дэр К., Холдер А.* Пациент и психоаналитик: Основы психоаналитического процесса / Пер. с англ. – М.: Когито-Центр, 2007.
18. *Стайн М.* Принцип индивидуации: О развитии человеческого сознания / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2009.
19. *Стерн Х.* Роль агрессии в депрессивных расстройствах // Психоанализ депрессий. Сборник статей под ред. проф. М. М. Решетникова. СПб.: Восточно-Европейский институт психоанализа, 2008. С. 102–124.
20. *Сэмьюэлз Э., Шортер Б., Плот Ф.* Словарь аналитической психологии К. Юнга / Пер. с англ. СПб.: Азбука-классика, 2009.
21. *Тайсон Р., Тайсон Ф.* Психоаналитические теории развития / Пер. с англ. 1998.
22. *Тресиддер Д.* Словарь символов / Пер. с англ. М.: ФАИР-ПРЕСС, 1999
23. *Франц, М. – Л. фон.* Психология сказки. Толкование волшебных сказок. Психологический смысл мотива искупления в волшебной сказке / Пер. с англ. СПб.: Б. С. К., 1998.
24. *Холл Д. А.* Введение в юнгианскую терапию / Пер. с англ. М.: Независимая фирма «Класс», 2006.
25. *Шварц-Салант Н.* Пограничная личность. Видение и исцеление / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2010.
26. *Эдинггер Э. Ф.* Эго и архетип / Пер. с англ. М.: ООО «Пента-График», 2000
27. *Юнг К. Г.* Очерки по психологии бессознательного / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2010.
28. *Юнг К. Г.* Практика психотерапии / Пер. с нем. М.: ООО Фирма «Издательство АСТ»; СПб.: Университетская книга, 1998.
29. *Юнг К. Г.* Символическая жизнь / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2003.
30. *Юнг К. Г., фон Франц М. Л., Хендерсон Дж. Л., Якоби И., Яффе А.* Человек и его символы / Пер. с англ. М.: Серебряные нити, 1997.